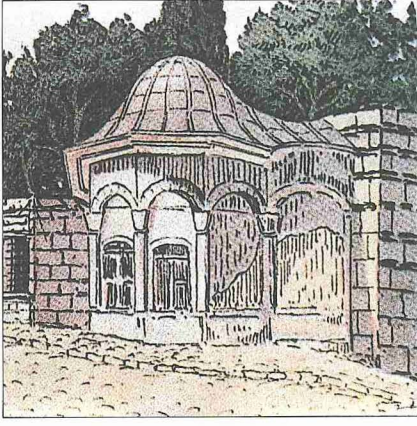

Hekimbaşı Ömer Efendi Sebilî'nin Süheyl Ünver tarafından yapılan resmi (A. Süheyl Ünver'in İstanbulu [haz. İ. Kara - S. Puleu], İstanbul 1996, s. 63)

yangınların kolayca yayılmasına yol açıyordu. Derviş Paşa'nın 1918 yangınında yok olan ve daha sonra yerine Çapa Kız Enstitüsü yapılan muazzam konağı da külliye'nin az ilerisindeydi.

Külliye'ye gelir sağlamak üzere yapılan Şifâ Hamamı'nın izi bile tesbit edilememiştir. A. Süheyl Ünver, 1942 yılında bu hamamın başka bir ad altında mevcut olabileceğini yazmıştır (VD, II [1942], s. 249).

BİBLİYOGRAFYA :

Ayvansarayî, *Hadikatü'l-cevâmi'*, I, 207-208; *Sicill-i Osmânî*, III, 590; İzzet Kumbaracılar, *İstanbul Sebilleri*, İstanbul 1938, s. 35; Tanışık, *İstanbul Çeşmeleri*, I, 112, nr. 114 (resmi s. 113'te); A. Süheyl Ünver, *Hekimbaşı Ömer Efendi, Hayatı ve Eserleri*, İstanbul 1955; a.mlf., "İstanbul Yedinci Tepe Hamamlarına Dair Notlar", VD, II (1942), s. 249; Behçet Ünsal, "İstanbul'un İman ve Eski Eser Kaybı", *Türk Sanatı Tarihi Araştırma ve İncelemeleri*, İstanbul 1969, II, 14; Affan Egemen, *İstanbul'un Çeşme ve Sebilleri*, İstanbul 1993, s. 685; Ömer Faruk Şerifoğlu, *Su Güzeli: İstanbul Sebilleri*, İstanbul 1995, s. 104; Hatice Aynur - Hakan Karateke, *Aç Besmeleyle İç Suyu-Han Ahmed'e Eyle Dua*, III, *Ahmed Devri Çeşmeleri*, İstanbul 1995, s. 129-130; Mübahat S. Kütükoğlu, "1869'da Faal İstanbul Medreseleri", *TED*, VII-VIII (1977), s. 61-62; a.mlf., "Dârü'l-Hilâfeti'l-'Alıyye Medresesi ve Kuruluşu Arefesinde İstanbul Medreseleri", *İTED*, VII (1978), s. 167-168; A. Turgut Kut, "İstanbul Sıbyan Mektepleriyle İlgili Bir Vesika", *JTS*, II (1978), s. 61 (nr. 132, 141); Semavi Eyice, "Les quartiers de Molla Gürânî et de Piri Paşa et leurs trois monuments disparus-Topographie historique de quartier", *Anatolia Moderna: Yeni Anadolu*, V, Paris 1994, s. 243-247; a.mlf., "Hekimbaşı Ömer Efendi Medresesi", *DBİst.A*, IV, 41.

SEMAVİ EYİCE

HEKİMOĞLU ALİ PAŞA

(ö. 1171/1758)

Osmanlı sadrazamı.

15 Şâban 1100 (4 Haziran 1689) tarihinde İstanbul'da doğdu. Babası aslen Giritli olan Hekimbaşı Nuh Efendi'dir. Çocukluğunda ve gençliğinde iyi bir tahsil gördü. Kabiliyeti sayesinde III. Ahmed döneminde (1703-1730) silâhşorlukla saraya girdi ve dergâh-ı âlî kapıcıbaşılığına yükseldi. 1127'de (1715) bu sıfatla Kızlar Ağası Süleyman Ağa'nın öldürülmesi ve metrûkâtının ele geçirilmesiyle görevlendirildi. Şehid Ali Paşa'nın sadrazamlığı zamanında Zile kazası voyvodallığı ile İstanbul'dan uzaklaştırıldı. Nevşehirli Damad İbrâhim Paşa döneminde Türkmen ağalığı ile taltif edildi. 1722 yılında mîr-i mîrânlık pâyesiyile Adana valiliğine getirildi. Bu görevde iken Adana ve Kilis dolaylarının asayişini sağlamaya çalıştı. Bölgedeki bazı Türkmen aşiretlerini itaat altına aldı. 1137 Saferinde (Ekim-Kasım 1724) Yeni İl voyvodallığı üzerinde kalmak şartıyla Halep valisi olarak Köprülüzâde Abdullah Paşa'nın maiyetinde İran seferine gitti.

Tebriz'in fethi sırasındaki başarılarından dolayı 3 Safer 1138'de (11 Ekim 1725) vezirlikle Anadolu beylerbeyiliğine getirilen Ali Paşa ertesi yıl, hastalanan Abdullah Paşa'nın yerine Şark seraskeri ve Tebriz muhafızı oldu. 1727'de Afgan Şahı Eşref Han'a karşı Rusya'dan gelecek yardım meselesiyle ilgili olarak Rus Generali Dugoroki ile görüştü ve Hemedan müsâlahasında (4 Ekim) büyük gayreti görüldü. Fakat başta kethüdâsi olmak üzere bazı adamlarının halka zulmetmesi yüzünden buradan uzaklaştırılarak önce Şehrizol, hemen ardından da Sivas valiliğine tayin edildi. Nâdir Şah zamanında İran savaşlarının tekrar başlaması üzerine Diyarbakır valiliğine nakledildi. Şevval 1142'de (Nisan 1730) Bağdat Valisi Ahmed Paşa'nın maiyetinde Hemedan muhafızlığı ile görevlendirildi. Fakat bu sırada İstanbul'da çıkan Patrona İsyânı yüzünden devlet Şark seferiyle yeterince ilgilenemediği için Tebriz tekrar İranlılar'a geçti; Ali Paşa da Erzurum valiliğiyle Revan bölgesi seraskerliğine getirildi (Aralık 1730).

Önce Rûmiye'yi (Urmiye), ardından da 15 Cemâziyelevvel 1144'te (15 Kasım 1731) boşaltılan Tebriz'i alan Ali Paşa, Dârüssaâde Ağası Hacı Beşir Ağa'nın girişimiyle başarılarının mükâfatı olarak sadrazam-

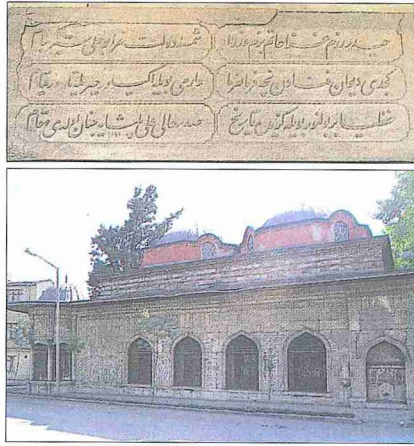
lığa getirildi (15 Ramazan 1144/12 Mart 1732). I. Mahmud da bu zafer üzerine gazi unvanını almıştır. Üç yılı aşan bu ilk sadrazamlığı sırasında özellikle Avrupa'daki gelişmeleri yakından takip etti. Lehistan veraset savaşları dolayısıyla Rus tehdidinin artması üzerine, Bağdat, Van ve Revan taraflarını baskı altında tutan ve Hint seferine çıkmak için hazırlık yapan Nâdir Şah'ın barış teklifini olumlu karşıladı. Avusturya ile ortak hareket eden Rusya ile savaşın kaçınılmaz olduğunu düşündüğü için doğu cephesinden emin olmak istiyordu. İran'la barış yapılmasına karşı çıkan doğu cephesi seraskeri Köprülüzâde Abdullah Paşa'nın etkisiyle bu isteğini gerçekleştiremediği gibi tahmin ettiği üzere Avusturya ve Rusya müttefik güçlerine karşı 1736'da başlayacak olan savaştan önce İran meselesi yüzünden sadrazamlıktan azledildi ve mecburi ikametle Midilli adasına gönderildi (23 Safer 1148/15 Temmuz 1735). Ertesi yıl Kandiye muhafızı ve ardından Bosna valisi oldu. Üç yıl kadar süren bu valiliği sırasında Ruslar'la birleşerek savaşa giren Avusturyalılar'a karşı başarılı mücadeleler yaptı ve büyük şöret kazandı. Belgrad'ın işgalden kurtarılmasında yararlılık gösterdi; Belgrad'ın Osmanlılar'a iadesiyle sonuçlanan Belgrad Antlaşması (1739) görüşmelerine bizzat katıldı. 1740'ta Mısır'da Kölemenler'in olay çıkarmaları ve Mısır hazinesini göndermeleri üzerine Mısır valiliğine tayin edildi. Bir yıl içinde Mısır'ı kontrol altına aldı.

1741 yılında kısa sürelerle Adana ve Anadolu valiliklerine getirilen Hekimoğlu Ali Paşa, 15 Safer 1155'te (21 Nisan 1742) ikinci defa sadrazam oldu. Bir buçuk yıla yakın süren bu dönem Kerkük, Musul, Diyarbakır, Rakka, Azerbaycan ve Kars taraflarında İran savaşları hazırlıkları içinde geçti. Sadrazamın tam yetkiyle bizzat sefere çıkma isteği, bunun için Nâdir Şah'ın faaliyetlerine göre uygun bir mevsim beklenmesi amacıyla sefer hazırlıklarını ertelenmesi, Diyarbakır seraskerine zamanında gerekli yardımı yapmaması I. Mahmud'un kızgınlığına yol açtı. 4 Şâban 1156'da (23 Eylül 1743) sadâretten alınarak Midilli'ye sürüldü. İki ay kadar sonra Girit, 1157 Ramazanında (Ekim 1744) Bosna valiliğine getirildi. İran savaşları sırasında Halep, ardından Anadolu valiliği ve Kars ciheti seraskeri oldu. 1746'da imzalanan barış antlaşmasından sonra şark seferleri sırasında başkaldıran levent eşkıyasının te'dibiyle meşgul oldu; bunların elebaşılarını öldürttü. Ay-

nı yıl içinde tekrar Bosna valiliğine tayin edildi (14 Zilkade 1159/28 Kasım 1746) ve Hersek'in idaresi de ona bağlandı. Daha yüksek bir görev bekleyen Ali Paşa buraya gitmek istemediyse de Sadrazam Tiryâkî Mehmed Paşa'nın kıskançlığını üzerine çektiğinden zorla yeni görev yerine gönderildi. Şahsî düşmanı olduğu anlaşılan Tiryâkî Mehmed Paşa'nın sadâreti döneminde birkaç defa idam edilmek istendiye de I. Mahmud buna daima karşı çıkmış ve hatta Mehmed Paşa'yı azlederken onun devlete büyük hizmeti dokunmuş Ali Paşa ile "iddiâ-yı akrâniyet" peşine düştüğünü belirtmiştir.

Ali Paşa 1161'de (1748) Tırhala sancak beyliği, Bender muhafızlığı ve Ŗzi valiliği yaptı; Silistre ve dolaylarında eşkıya te'dibiyle meşgul oldu. 1163'te (1750) Vidin muhafızlığına nakledildi; Niğbolu ve İlbassan sancakları kendisine dirlik olarak verildi. Ertesi yıl Trabzon ve yöresinde âyan ve derebeylerinin islahı ile uğraştı. III. Osman'ın cülûsundan sonra 1755'te tekrar Anadolu beylerbeyi, bir ay sonra da üçüncü defa sadrazam oldu (3 Cemâziyelevvel 1168/15 Şubat 1755). I. Mahmud döneminde serbest olarak idare etmeye alışmış olan Ali Paşa kendisine yapılan muamelelere ve müdahalelere karşı çıktı. Bazı sözleri mübalağalı şekilde III. Osman'a aktarıldı ve asabi mizaçlı padişahın kızgınlığına yol açtı. Hatta padişah onu huzuruna çağırarak tehdit etmiş, Ali Paşa da buna karşı çıkarak sert sözler söylemiş ve padişahı daha da kızdırmıştı. Bu tartışmadan sonra üç ay kalabildiği sadâretten azledildi (6 Şâban 1168/18 Mayıs 1755). Bu azilde, Silâhdar Bıyıklı Ali Ağa'nın rolü bulunduğu; ayrıca Ayvan-saray'da çıkan bir yangından padişahın önce dönmesinin ve şehzadeleri öldürtmek isteyen III. Osman'a karşı çıkmasının etkili olduğu belirtilir.

Katledilmek üzere Kızkulesi'ne hapsedilen Ali Paşa vâlide sultanın araya girmesiyle ölümden kurtuldu, fakat Kıbrıs'a sürüldü. Ada halkı tarafından iyi karşılandı; burada iken gerek konsoloslar gerekse himaye ettiği vezir ve devlet adamlarından pek çok hediye ve para yardımı aldı; toplanan paralarla Kıbrıs fukarasına üç ayda 100.000 kuruştan fazla sadaka dağıttı. Beş ay kadar sonra Rodos'a nakledildiyse de çok geçmeden rakibi Silâhdar Ali Paşa'nın sadâretten uzaklaştırılmasından sonra üçüncü defa Mısır valiliğine, Safer 1171'de (Ekim 1757) beşinci defa Anadolu valiliğine getirildi. Bu sırada Ay-

Hekimoğlu Ali Paşa'nın türbesiyle yapının kitâbesi

dın'da güvenliği sağladı. Kendi yetiştirdiği Koca Râgıb Paşa'nın sadrazamlığı döneminde nisbeten serbest hareket edip eyaleti bir süre İzmir'den yönettiyse de daha sonra tekrar Kütahya'ya döndü. 9 Zilhicce 1171 (14 Ağustos 1758) tarihinde burada vefat etti. Dilâverzâde adamları tarafından zehirlendiğini öne sürerse de (*Zeyl-i Hadika*, s. 51) oğlu İsmâil Ziyâeddin Bey'e göre mesâne hastalığından ölmüştür (*TTEM*, XVI/93, s. 205). Naaşı önce geçici olarak Kütahya'da defnedildi, daha sonra vasiyeti ve ailesinin müracaatı üzerine İstanbul'a götürülerek ilk sadrazamlığı sırasında yaptırdığı caminin yanındaki türbesine gömüldü.

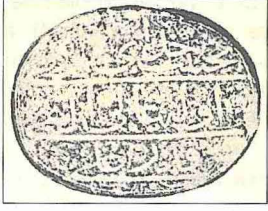
Ali Paşa Batı kaynaklarında son derece nazik, diplomasinin inceliklerini çok iyi bilen; Osmanlı kaynaklarında ise hak ve adaletle riayet eden bilgili, cömert, dürüst, iş bilir, hayır sever bir kişi, fakat gerektiğinde devletin menfaati için kan dökabilen, halka karşı yapılan zulmü affetmeyen ciddi bir devlet adamı olarak tanıtılır. I. Mahmud ile çok iyi anlaşılan ve onun daima takdirine mazhar olan Ali Paşa III. Osman ile pek geçinememiş, padişahın isteklerine karşı çıkmış, hayatının en sıkıntılı döneminin üçüncü defaki sadâreti olduğunu söylemiştir (*a.g.e.*, XVI/93, s. 200). Kendisini öldürtmeyi dahi düşünen III. Osman bile onun devlet tecrübesi ve görgüsüne hayranlığını ifade etmiştir. Ali Paşa, başta Koca Râgıb Paşa olmak üzere, yetişmelerini sağladığı, çoğu vezirlik makamına kadar yükselen devlet adamlarından daima saygı görmüştür.

Uzak görüşlü bir devlet adamı olan Hekimoğlu Ali Paşa, özellikle ilk sadâreti ve daha sonraki Bosna valiliği sırasında Avrupa ahvalını yakından takip etmiştir. 1736 savaşı öncesinde Leh veraset savaşlarını dikkatle takip ederek, Rusya ve Avusturya'ya karşı Fransa siyasetine taraftar bir politika oluşturmuş, Fransız elçisi Marquis de Villeneuve ile sık sık görüşerek Avrupa meseleleri hakkında bilgi almış, Fransız asıllı Humbaracı Ahmed Paşa'dan da (Alexandre de Bonneval) istifade etmiş, onu himayesi altına alıp Humbaracı Ocağı'nın faaliyete geçişmesini sağladığı gibi kendisinden Avrupa siyasetiyle ilgili raporlar da istemiştir (Cassels, s. 84-85, 90-92). İdareciliğinin yanı sıra iyi bir asker olduğunu İran ve özellikle Bosna cephelerinde göstermiş, 1739 antlaşmasının akdi esnasında usta bir diplomat olarak ön plana çıkmıştır. Kısa süreli sadâretleri dolayısıyla çok önem verdiği Avrupa'ya yönelik siyasetini etkili ve sistemli bir şekilde sürdürmemiş; İran meselesi, iç bunalım, iktidar geçişmeleri onu oldukça meşgul etmiştir. Eyaletlerdeki valilikleri sırasında ise en çok önem verdiği husus asayişin temini olmuştur. Ali Paşa'nın Âlî mahlası ile şiir yazdığı da bilinmektedir.

Hollanda sefâreti tercümanlarından Petros Baromian'ın 1146'da (1733-34) Fransızca'dan *Fennümâ-yı Câm-ı Cemâ'î'n ez-Fenn-i Coğrâtiya* adıyla Türkçe'ye çevirdiği eser Ali Paşa'ya ithafen basıldığı gibi, Tebriz'in fethine ve İran'daki faaliyetlerine dair şair ve münşi Abdürrezzak Nevres Efendi *Tebrîziyye-i Hekimoğlu Ali Paşa* adıyla manzum bir eser kaleme almış (Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 2252), Bosna'daki gazâları da yine müstakil bazı eserlere konu olmuş (meselâ Ömer Efendi, *Târîh-i Bosna der Zamân-ı Hekimzâde Ali Paşa*, İstanbul 1293), oğlu İsmâil Ziyâeddin Bey de hayat hikâyesini yazmıştır (*Metâliu'l-âliye fî gurreti'l-gâliye*, İÜ Ktp., TY, nr. 2486).

Hayır sever bir kişi olan Hekimoğlu Ali Paşa'nın İstanbul'da Davutpaşa mahallesinde (Kocamustafapaşa) camii, sebil, çeşme, kütüphane ve tekmeden oluşan bir külliyesi vardır. Ayrıca Kabataş'ta set üstünde 1145 (1732) tarihli bir çeşmesi, Çemberlitaş'ta Atık Ali Paşa Camii'nin avlu duvarında bir başka çeşmesi daha mevcuttur. Üsküdar'da Bandırmalızâde Tekkesi'ni de Ali Paşa yaptırmış ve cami vakfından buraya vazife* tayin ettirmiştir.

Ali Paşa'nın türbesi içinde zevcesi Muh-sine Hanım ile eski zâviyenin bânisi Ab-

Hekimoğlu
Ali Paşa'nın
mührü

dal Yâkub ve diğer bazı kişiler de yatmaktadır. Türbe kapısı dışında saçak altında ise oğlu İsmâil Ziyâeddin Bey'in mezarı bulunmaktadır. Ölümünden sonra Hasan ve Süleyman adlarındaki oğulları Koca Râgıb Paşa tarafından himaye edilmiştir. Kardeşlerinden Feyzullah Efendi rûznâme-çe-i ewelliğe kadar yükselmiş ve Kasım-paşa'da bir çeşme yaptırmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

BA, MD, nr. 135, s. 46, 63; nr. 136, s. 64, 272, 277, 319; nr. 138, s. 1, 172; nr. 140, s. 425; nr. 141, s. 11; nr. 142, s. 79; nr. 148, s. 141; nr. 150, s. 120, 186, 415 vd.; nr. 151, s. 353; nr. 152, s. 82, 331, 334; nr. 153, s. 204, 314; nr. 154, s. 17, 56, 241; nr. 155, s. 30, 102, 136, 305; nr. 156, s. 301; nr. 157, s. 79; nr. 159, s. 322; İsmâil Ziyâeddin, *Metâliu'l-âliye fi gurreti'l-gâliye*, İÜ Ktp., TY, nr. 2486 (tanıtma: İbnü-lemin Mahmud Kemal, *TTEM*, XVI/93 [1926], s. 197-210); Nuh b. Abdülmennân, *Terceme-i Ak-râbâdin*, Süleymaniye Ktp., Şehit Ali Paşa, nr. 2012, vr. 1* (Ahmed Resmî Efendi'nin Nuh Efendi'nin kimliğiyle ilgili notu); Ömer Efendi, *Târih-i Bosna der Zamân-ı Hekimzâde Ali Paşa*, İstanbul 1293; Çelebizâde Âsım Efendi, *Târih-i Râşid Zeyli*, İstanbul 1282, VI, 277, 301, 403, 473-476, 566, 585, 592; Râgıb Paşa, *Fethiyye-i Belgrad*, Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 3655/2; Abdürrezzak Nevres, *Tebriyye-i Hekimoğlu Ali Paşa*, Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 2252; Dilâverzâde Ömer, *Zeyli Hadîka (Hadîkatü'l-vüzerâ* içinde), s. 42-51; İzzî, *Târih*, İstanbul 1199, tür.yer.; Subhî, *Târih*, tür.yer.; Şem'dânizâde, *Mürî't-tevârih* (Aktepe), I, 22, 29, 30, 39, 60, 61, 66, 69, 70, 71-74, 88, 92, 108, 109, 111, 115, 119, 132, 141, 177, 179, 180, 181, 195; II/A, s. 7, 8, 17, 18; Vâsîf, *Târih*, Bulak 1246, I, 33, 36, 85-88; Ayvansarayî, *Hadîkatü'l-cevâmî*, I, 81-85; Lavender Cassels, *The Struggle for the Ottoman Empire 1717-1740*, New York 1967, s. 84-85, 90-92, 188-189; Hammer, *HEO*, XIV-XV, tür.yer.; XVIII, 146-147; Fa-tîm, *Tezkire*, s. 274-275; Kâmil Paşa, *Târih-i Si-yâsî-i Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye*, İstanbul 1327, II, 143, 144, 154, 159 vd.; *Sicill-i Osmânî*, III, 539-540; Ahmed Refik [Altınay], *Hicrî On İkinci Asırda İstanbul Hayatı: 1100-1200*, İstanbul 1930, s. 51; Adıvar, *Osmanlı Türklerin-de İlim*, s. 153; Tanışık, *İstanbul Çeşmeleri*, I, 146; II, 85-89; Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, IV/1, tür.yer.; IV/2, s. 325-339; Danişmend, *Kronolojî*, IV, 22, 23-25, 29, 30, 36, 37; Adem Hand-žić, "Bosanski Namjesnik Hekimoğlu Ali Paşa", *POF*, V (1954-55), s. 135-180; Kâmûsü'l-a'lâm, IV, 3187-3188; Reşad Ekrem Koçu, "Ali Paşa, Hekimoğlu", *İA*, I, 333-335; R. Mantran, "Ali Pasha Hâkim-oghlu", *EI²* (İng.), I, 395-396.

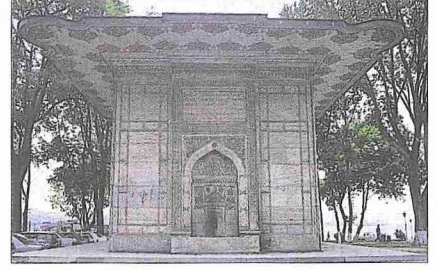

M. MÜNİR AKTEPE

HEKİMOĞLU
ALİ PAŞA ÇEŞMESİİstanbul Kabataş'ta
XVIII. yüzyıla ait meydan çeşmesi.

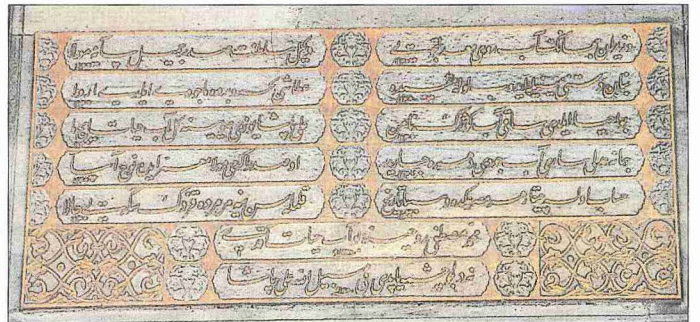
Sadrazam Hekimoğlu Ali Paşa (ö. 1171/1758) tarafından, Sultan I. Mahmud'un kurduğu Beyoğlu, Galata, Tophane ve Fındıklı semtlerinin ihtiyacını karşılayan Tak-sim Suyu Tesisleri'ne bağlı olarak 1145 (1732) yılında yaptırılmıştır; Meclis-i Meb-'ûsan caddesinin Kabataş İskele Meyda-nı'na açıldığı kesimde ve Kabataş Parkı'nın önündedir. Vaktiyle, iskelenin karşı-sında yer alan merdivenli set üzerinde iken 1958'de bugünkü yerine nakledilen çeşmenin biri deniz yönünde, diğeri cad-deye bakan yüzde olmak üzere iki kitâ-besi vardır. Deniz yönündeki Seyyid Veh-bî'ye ait üç kıtalık ta'lik kitâbenin, yedin-cisi hariç on bir mısraının her birinde eb-ced hesabı ile 1145 tarihini vermesi çeş-meye ayrı bir özellik katar. Caddeye ba-kan yüzdeki aynı tarihi taşıyan altı kıtalık kitâbenin şairi ise Bursalı müderris Vâkıf Mahmud Efendi'dir.

Hekimoğlu Ali Paşa Çeşmesi, iskele başlarında yapılması âdet haline gelen dört cepheli meydan çeşmelerinden biri-dir. Cadde ve denize bakan cephelerinde muslukların yer aldığı ayna taşları, tek-neler ve oturma yerleri bulunmakta, yan cephelerin ise boş ve süslemesiz bırakıl-dığı görülmektedir. Kübik gövdeli hazne mermer levhalarla kaplanmıştır. Musluk-lu cephelerin süslemeleri benzer kompo-zisyonludur; ancak denize bakanı daha dikkat çekicidir. Bu cephelerdeki burma-lı ince sütunçelerle sınırlandırılmış olan asıl çeşme kısımları ana kütteden dışa doğru çıkıntılı yapılmış ve nisbeten sade bezemelerle süslenmiştir. Nişi çevreleyen sivri kemerin kilit taşında bir rozet, üs-tünde de geçmeli örgü motifi göze çar-par. Dikdörtgen çerçeveli ayna taşında di-limli dekoratif bir kemer içinde, yanlar-

Hekimoğlu Ali Paşa Çeşmesi – Kabataş / İstanbul

da uçları birbirine dönük iki servi ağacı ve aralarında da bir rozet vardır. Dilimli kemerin köşelerinde kalan üçgen alanlar kıvrık dal ve yaprak motifleriyle süslen-miştir. Palmetlerden meydana gelen bor-dürün üstüne, yarım palmetle sonuçlan-dırılan dilimli kemerle oluşturulmuş bir tepelik ve köşe boşluklarına da birer rozet kondurulmuştur; tepeliğin içi kıvrık dal dolguludur. Bu merkezî panonun yan-larına, dikdörtgen çerçevelere alınmış uzun boyunlu vazolar içinde gül ve lâle-lerden oluşan birer natürmort yerleş-tirilmiştir; çiçekler farklı açılardan resme-dilmek suretiyle perspektif denemesi ya-pıldığı görülür. Dilimli bir kemerle örtü-len bu üç mermer panonun üstünde, ke-mer ayaklarının iç kısımlarında da devam eden bir sıra mukarnasla ona oturan pal-met, rûmî ve kıvrık dallardan bir bordür yer almaktadır. Sivri kemerin içi ve kö-şelerde kalan üçgen boşluklar kıvrık dal, yaprak ve çiçeklerden meydana gelen bir kompozisyonla dolgulanmıştır. Keme-rin üstüne oturtulan yazı ve kartuşları yaldızlanmış kitâbenin ve dışa taşkın asıl çeşme kısmının etrafı bitkisel bezemeli bir bordürle çerçevelenmiştir. Bu kısım-daki mermer kaplamalar silmelerle kare ve dikdörtgen alanlara ayrılırken yan cep-

Hekimoğlu
Ali Paşa
Çeşmesi'nin
denize bakan
cephesindeki
manzum
tarih kitâbesi